

– ex Charlotte, Eva

Bouwjaar: 1881

Opdrachtgever: J.J.A.H. Clignett,
Amsterdam/Alphen a/d Rijn

Huidige eigenaar: Stichting Vrienden van D'Halve
Maen/Albatros Zeilnummer: 98 RC

Bestek (volgens werfboek; onvolledig ingevuld)

Joure den 18 Augustus een Jagt besteld door den Heer J.H.A. Clignett van Amsterdam, begonnen de 1 October 1880.

Lang 28 voet.

Voorend achterkant van waterlist 12 voet.

Roef 8 voet; stuurstoel 8 voet; bank 3 voet 10 duim.

Hoog voor onder stootbouten op de kil 5 voet 4 duim, achter 4 voet 10 duim.

Hol onder bergbout op de kil 31 duim.

Wijd binnewerk 11 voet 9 duim.

Koker wijd 9 duim; hoog op de scheerstokken 2 voet.

Zwaarden 8 voet 3 duim, breed 4 voet 8 duim.

Breed voor bij de mannings 11½, achter 8 duim boven de ... bouten.

– Hierna volgt een opsomming van alle constructiedelen en van alle inrichtings- en tuigageonderdelen met hun prijs.

Geleverd zeilklaar + inrichting voor 2986,41 Gulden.

Historie

Dat de oud-Indischgast J.J.A.H. Clignett, teruggekeerd in het vaderland, juist in Friesland een nieuwe boeier bestelde, is niet onbegrijpelijk. De zakelijke bezoeken die Friese handelaren en zakenlieden met hun fraaie boeiers en jachten aan Amsterdam brachten, zullen ongetwijfeld hebben bijgedragen aan de bekendheid in de hoofdstad van de jachtbouw in Friesland en het actieve watersportleven zoals zich dat, met name rondom de Sneeker Hardzeildag, had ontwikkeld. De Friese jachtbouwers en in het bijzonder Eeltje Teadzies Holtrop en zijn kleinzoon Eeltje Holtrop van der Zee waren trouwens verre van onbekend in Holland. Wij noemen:

- de boeier die Eeltje Holtrop in 1838 had geleverd naar Nieuwendam;
- de boeiers die zijn kleinzoon in 1851 en 1853 voor Amsterdamse rekening bouwde, met name de boeier “Friso” voor de Amsterdamse kunstschilder Abraham Hulk (par. 4.4.3), alsmede de open jach-

ten en tjotters die tussen 1853 en 1874 in Joure van stapel liepen voor de heren Zehnpfennig, Jacob, Jaski, Stroeve, Kistemaker, Van der Biesen, Van Baak en Tijl, allen te Amsterdam^{22,32}.

Eeltjebaas kreeg volgens het aangehaalde werfboek op 1 oktober 1880 de opdracht en een klein jaar later volgde de tewaterlating van de nieuwe boeier, die naar de dochter van de opdrachtgever “Charlotte” werd gedoopt. De heer Clignett bezat kennelijk een zekere faam in watersportkringen, want reeds in hetzelfde jaar trad hij tijdens de Sneeker Hardzeildag op als commandant bij het admiraalzeilen.

Vanaf 1881 tot en met 1888 was ‘admiraal’ Clignett met zijn boeier het middelpunt van het Sneeker zeilfestijn. Hij wist verschillende Amsterdamse pleziervaarders over te halen met hem de Zuiderzee over te steken om aan de festiviteiten van de Sneeker Hardzeildag deel te nemen. Dat zal hem mede zo goed gelukt zijn omdat, zoals wij hebben gezien, de pleziervaart in Amsterdam wat in de versukkeling was geraakt als gevolg van de grote stadsuitbreidingen langs Amstel en IJ na omstreeks 1860, waardoor het zeilwater in de omgeving van de stad minder aantrekkelijk was geworden. In 1886 schonk Clignett aan de Zeilvereniging ‘Sneek’ een grote vlag in de stadskleuren met in het midden een cirkel met de afbeelding van zijn boeier. Deze vlag is sindsdien steeds de officiële verenigingsvlag van de zeilvereniging gebleven. Ook aan de wedstrijden van de Zeilvereniging ‘Oostergoo’ nam Clignett met de “Charlotte” enkele keren deel, in 1882 en 1883. Voor zijn verdiensten voor de pleziervaart werd Clignett door de Zeilvereniging ‘Sneek’ benoemd tot erelid. Hij behoorde tevens tot de oprichters in 1885 van de Zeilvereniging ‘Het Y’ te Amsterdam, waar hij, kennelijk op grond van zijn in Friesland opgedane ervaring, werd benoemd tot vlootvoogd om leiding te geven aan het admiraalzeilen.¹⁷

Voor de Jouster werf leverde de Amsterdamse invasie verschillende fraaie opdrachten op. Eeltjebaas bouwde in 1883 het open jacht “Annie” voor C.A. Volk en de boeiers “Sperwer” voor A.E. Jurriens in 1886 en “Catharina Elisabeth” in 1888 voor J.Th.C. van Campen, allen te Amsterdam; verder nog de boeiers “Semper Idem” in 1890 en “Wilhelmina” in 1892 (beide voor rekening van K.A. Wassenaar te Hilversum) en ten slotte, ook in 1892, nogmaals een (groter) open jacht voor C.A. Volk te Amsterdam, opnieuw genaamd “Annie”; zie voor dit alles paragraaf 4.4.3. Wij mogen Clignett wel dankbaar zijn; zonder zijn enthousiaste activiteiten zouden deze prachtige staaltjes van Eeltjes scheepsbouwkunst, waarvan er een aantal heden nog bestaat, waar-

schijnlijk niet tot stand zijn gekomen. De door Eeltjebaas voor hem gebouwde boeier was trouwens niet zijn eerste ronde jacht; de deelnemerslijst van de wedstrijden op het IJ op 7 augustus 1880, uitgeschreven door de Koninklijke Nederlandsche Zeilen Roei-vereening, vermeldt althans in klasse nr 16 als deelnemer J.J.A.H. Clignett te Amsterdam met een tjotter, ook reeds met de naam "Charlotte". Ook de volgende jaren tot en met 1884 neemt Clignett deel aan de wedstrijden van de KNZRV, maar dan met zijn boeier en natuurlijk is hij actief in de jonge Zeilvereeniging 'Het Y'. Ook bij deze vereniging werd hij voor zijn verdiensten tot erelid benoemd.¹⁷

Omstreeks 1889 schijnt Clignett de boeier verkocht te hebben. In ieder geval komt zijn naam en die van de "Charlotte" nog voor op een bewaard gebleven Naamlijst van Pleziervaartuigen van leden van de Zeilvereeniging 'Het Y' uit 1889. In de dan volgende periode is enigszins onduidelijk wie eigenaar van de boeier was. Drie namen duiken op. H.G. van Slooten, die op verzoek van de nieuwe eigenaars in 1971 een boeiende geschiedenis op papier zette, vermeldt dat Clignett de boeier ver-

kocht aan een zekere heer De Leeuw, groothandelaar in ijzer te Zwolle. Op zijn beurt verkocht deze de boeier enige jaren later weer aan J. Thiebout, advocaat aldaar, vader van de jachtontwerper J.P.G. Thiebout, die van 1906 tot 1923 de scheepswerf 'De Amstel' in Ouder-Amstel dreef. Feit is dat in de deelnemerslijst van de Sneeker Hardzeildag in 1893 de boeier "Eva" voorkomt met als eigenaars Thiebout & Van der Biesen te Zwolle. Mogelijk was de boeier in de jaren negentig eigendom van een tweemanschap. Immers, in het oudste Register van Meting van de Officieele Commissie voor het meten van zeilvaartuigen in Nederland en België (zie Bijlage M) vonden we de naam Van der Biesen terug: in 1893 heeft deze commissie de boeier "Eva" gemeten, eigenaar Van der Biesen te Zwolle, de afmetingen waren 8,00 bij 3,48 meter, de wedstrijdtonmaat WT = 5,5. Uit deze periode is een foto bewaard gebleven van de boeier op de rede van Schokland met aan boord de familie Thiebout.

In 1898 werd de boeier onder de naam "Albatros" eigendom van de Roei- en Zeilvereeniging 'De Maas' te Rotterdam. Hij stond daar ten dienste van

Boeier "Eva" (ex "Charlotte") met aan boord de familie Thiebout op de rede van Schokland, 1897.

Herk.: J. Brilleman

Boeierwedstrijd met stormachtige wind op Sneeker Hardzeildag 1912.

Herk.: Verz. Fries Sch. Mus.

de leden en werd gebruikt voor zeillessen, zeiltochten en wedstrijden onder leiding van schipper Jan de Ruyter. In 1911 werd het reeds dertig jaar oude schip verkocht aan de heer Th. Plet te Nijmegen. Ondanks de niet al te beste staat waarin het schip verkeerde nam Plet op 21 augustus 1912 deel aan de door de stormachtige wind berucht geworden Hardzeildag op het Sneekermeer, waarbij van de acht deelnemers in de klasse 'Ronde en Plat-

bodemjachten met vaste roef (Boeiers)' er slechts vier de finish haalden. Een foto van die wedstrijd, gepubliceerd in het tijdschrift *"De Watersport"*³³ is jarenlang als prentbriefkaart in de handel geweest.

In 1914 lag de boeier weer te koop in de jachthaven van 'De Maas'. In een brief aan de heer Van Waning vertelt Pieter Bokma³⁴, de bekende distilleur uit Leeuwarden, dat hij in gezelschap van Auke van der Zee naar Rotterdam reisde om zich ervan te

"Albatros" 7 OC (ex "Eva") van P. Bokma in de Kaagweek 1924.

Herk.: De Watersport 13(1924)

overtuigen dat het aangeboden schip inderdaad in Joure was gebouwd. Na aankoop moest Aukebaas de boeier een grote herstelbeurt geven. Tot zijn overlijden in 1965 op zeer hoge leeftijd bleef de heer Bokma zijn "Albatros" trouw. Hij speelde een zeer actieve rol in het bestuur van de Koninklijke Zeilvereniging 'Oostergoo', vanaf 1913 tot slechts enkele jaren voor zijn dood. In zijn jongere jaren was hij een zeer fanatieke wedstrijdzeiler. Van 1914 tot en met 1923, toen het 75-jarig bestaan van 'Oostergoo' werd gevierd, verscheen hij alle jaren bij 'Oostergoo' aan de start. Ook aan wedstrijden van andere Friese verenigingen nam hij deel, zoals de Zeilvereniging 'Frisia' in Grouw en incidenteel de Sneeker Hardzeildag. Tochten naar 'Holland' werden niet geschuwd. Vier achtereenvolgende jaren, 1921 tot en met 1924, komt de "Albatros" succesvol uit in de door de Watersportvereniging 'De Kaag' georganiseerde Kaagweek. In 1921 waren zijn concurrenten de boeiers "Bever" van Van Essen, "Rana" van Jongejan en "Frans Naerebout" van Bernhard, in 1922 en 1923 de "Mientje" van Touw en in 1924 opnieuw de "Mientje" en de "Miami" van Van der Vorm.^{35,36,37,38} In een interessant verslag over de historie van de "Albatros", in 1971 opgesteld voor de nieuwe eigenaar, vertelt de heer H.G. van Slooten dat in de begintijd voor een wedstrijd het gehele schip werd leeggehaald, buikdenning, banken, letterlijk alles werd uitgeladen om maar gewicht te sparen; in plaats daarvan werd losse ballast in de vorm van verplaatsbare zandzakken meegenomen. Het Nederlandsch Jachtregister van 1924-25 vermeldt de "Albatros" (ex "Charlotte") van P. Bokma te Leeuwarden, wedstrijdmaat WM = 7,9, zeilnummer 7 OC, bouwer Holtrop van der Zee 1870(!) (Bijlage B nr 2). Ook in latere jaren, wanneer de gelegenheid zich voordeed, verscheen hij nog menigmaal aan de start. Voor zover wij hebben kunnen nagaan was de laatste wedstrijd waaraan Bokma met de "Albatros" deelnam die georganiseerd ter gelegenheid van de bijeenkomst van ronde jachten in Joure op 21 augustus 1956. 's Morgens werd op die dag een gedenkplaat in de muur van het hellinghuis onthuld en op de begraafplaats Westermeer een gedenksteen op het graf van Eeltje en Auke van der Zee, 's middags was er een zeilwedstijd op het Sneekermeer.³⁹

In zijn laatste jaren werden nog alleen zondagse tochtjes van Grouw naar de geliefde plekjes in de omgeving van Eernewoude gemaakt. Pieter Bokma stierf in 1965, meer dan 90 jaar oud. Zijn zoon, ook al op leeftijd, had geen interesse; voor het gezin van zijn kleinzoon Pieter Jr was de boeier ongeschikt. Dus kwam de "Albatros" te koop. Er bleken geïnteresseerden buiten Friesland te zijn. Dit was voor de

heer L. Nieuwenhuysse, bedrijfsdirecteur van Philips Drachten, aanleiding contact op te nemen met dr ir F.J. Philips, de toenmalige president van de Philips-organisatie. Beiden waren het erover eens dat de "Albatros" in Friesland behoorde te blijven en niet mocht verworden tot een commercieel object op de 'Hollandse' meren. Dit leidde er ten slotte toe dat de boeier in 1966 in het bezit kwam van de N.V. Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven met als thuishaven Drachten. Een en ander werd mogelijk gemaakt door de Amerikaanse Philips-organisatie, als dank voor een destijds door het personeel van Drachten geleverde prestatie. De verantwoordelijkheid voor het behoud en het onderhoud van de boeier kwam te berusten bij Philips Drachten.

Omdat in die dagen de "Albatros" nog uitsluitend op de zeilen voer (er werd een kleine houten motorboot bijgeleverd), werd er een benzinemotor ingebouwd. Aanvankelijk werd een beheerscommissie ingesteld. Na enige jaren bleken uitgebreide restauratiewerkzaamheden noodzakelijk. In 1975 en 1976 moest het gehele poreus geworden onderwaterschip vernieuwd worden, alsook bijna alle inhouten. In 1982 werd de benzinemotor vervangen door een dieselmotor. Om de boeier zoveel mogelijk tot zijn recht te doen komen, zeilende op de Friese wateren, besloot de commissie het schip, mede ter dekking van de kosten, ook commercieel te exploiteren. Van de geboden mogelijkheid om pr-tochten te maken, wordt door bedrijven en instellingen veel gebruikgemaakt. Het aantal van dergelijke tochten steeg tot meer dan zestig per seizoen.

De beheerscommissie kreeg ook de taak 'eareskippers' te benoemen, personen die bijzondere bijdragen hebben geleverd tot het instandhouden van ronde en platbodemjachten in de meest ruime zin. In de loop der jaren zijn als ereschipper benoemd:

- een der directeuren van de Amerikaanse Philips-organisatie Norelco;
- de heer Alex Brinksmas, toenmalig voorzitter van de 'Sintrale Kommisje Skûtsjesilen' voor zijn verdiensten als zodanig;
- de heer M. van Dijk bij zijn afscheid uit de beheerscommissie;
- dr ir F.J. Philips voor zijn onvermoeibare inzet voor het behoud van de boeier;
- de heer D. Sieswerda, die van 1970 tot 1994 de dagelijkse zaken regelde.

Om een aantal redenen is in 1993 de Stichting Vrienden van Skûtsje "D'Halve Maen" en Boeier "Albatros" opgericht, die als rechtspersoon officieel eigenares werd van zowel het skûtsje als de boeier. Het voornaamste doel van de stichting is het waarborgen van de mogelijkheden voor instandhouding van beide schepen en het behoud als cultureel erf-

goed voor Friesland. Daarmee is meer duidelijkheid naar buiten geschapen en de mogelijkheden voor externe sponsoring en donaties is verruimd.

Vanaf de aankoop in 1966 werd de thuishaven Drachten. De "Albatros" heeft daar ligplaats in een botenhuis van jachthavenbedrijf Mast. Vanaf 1970 nam hij elk jaar deel aan de bijeenkomsten van de Koninklijke Zeilvereniging 'Oostergoo' en vanaf 1971 was hij, met uitzondering van de jaren 1986, '87 en '88, trouwe deelnemer aan de Regionale Friese Reünie in Heeg. Bij zijn 100e verjaardag in 1981 werd aan de organisatie daar een wisseltrofee aangeboden, elk jaar te verzeilen in een andere klasse.

In 1996 is het 115-jarig bestaan gevierd met een zeilwedstrijd voor houten boeiers op de vrijdag voorafgaande aan de regionale reünie. Van de 35 in Nederland geregistreerde en aangeschreven boeiers kwamen er dertien naar Heeg en namen er elf deel aan de met straffe wind gevaren wedstrijd. Noemen wij ten slotte nog de namen van de schippers die sinds 1966 de dagelijkse leiding over de boeier hadden:

Tot 1977 was dat Teake Brouwer, ook schipper op "D'Halve Maen"; van 1977 tot en met 1985 Piet Hofkamp; in 1986 Willem Rinsma; van 1987 tot en met 1988 Bonne Bergsma; vanaf 1989 Joop de Graaf.

"Albatros", onder zeil.
Herk.: St.Vr.HalveMaen/Albatros

"Albatros", kluisborden en beretanden.
Herk.: St.Vr.HalveMaen/Albatros

"Albatros", hennebalk en roerleeuw.
Herk.: St.Vr.HalveMaen/Albatros

"Albatros", kajuitfront.
Herk.: St.Vr.HalveMaen/Albatros

De opeenvolgende eigenaren van deze boeier waren dus

1881 – 1889	J.J.A.H. Clignett Amsterdam/Alphen a/d Rijn	Charlotte
1889 –	J. de Leeuw Zwolle	??
– 1898	Thiebout & Van der Biesen Zwolle	Eva
1898 – 1911	KRZV 'De Maas' Rotterdam	Albatros
1911 – 1914	Th. Plet Nijmegen	Albatros
1914 – 1965	P. Bokma Leeuwarden	Albatros
1965 – 1966	P. Bokma jr Leeuwarden	Albatros
1966 – 1994	N.V. Philips Drachten	Albatros
vanaf 1994	St.Vrienden van D' Halve Maen/ Drachten	Albatros

Technische gegevens

Hoofdafmetingen

– Lengte over de stevens	8,07 m
– Grootste breedte over de berghouten	3,50 m
– Holte op het grootspant	1,37 m
– Diepgang	0,49 m
– Zeiloppervlak: grootzeil + fok	57,0 m ²
– Kluiver, c.q. halfwinder	n.a.

Bijzonderheden

- geen kielbalk
- over de gehele lengte gepiekte bodem
- vlaktilling 9,5°
- 9 van steven tot steven doorlopende gangen naast de kielgang
- fraai snijwerk op kluisborden, beretanden, kajuit-rand en hennebalk
- roer bekroond met vergulde leeuw

Opmerkingen

In vergelijking met de andere boeiers van Van der Zee vertoont de “Albatros” de volgende kenmerken. Hij is relatief breder (minder slank) dan de andere. Een ander kenmerk is dat de kop betrekkelijk laag is, waardoor de boeier, zoals al meer door kenners is opgemerkt, vooral bij flinke wind, zijn kop in de golven lijkt te willen steken, wat mogelijk wordt bevorderd door het betrekkelijk volle achterschip (zie ook par. 10.4).